

Mythologia, Venise, 1567 - III, 14 : De Somno

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[28\] : De Somno](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre III

[Mythologia, Francfort, 1581 - III, 14 : De Somno](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre III

[Mythologie, Paris, 1627 - III, 15 : Du Somme](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre III

[Mythologie, Lyon, 1612 - III, 14 : Du Somme](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Venise, 1567 - III, 14 : De Somno, 1567

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 13/01/2026 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/827>

Copier

Présentation du document

PublicationVenise, Comin da Trino, 1567

ExemplaireMunich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) ,
Res/4 Ant. 50
Formatin-4
Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination73v°-75r°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses[Sommeil](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière
modification le 25/11/2024

Mythologia.

Mutatè, huc illuc & sine lege fluant.

Hæc vna durissima omnium Deorum, maximeque implacabilis habebatur: quæ cum nullius precibus flecteretur, nulla etiam sacrificia, nec templa, nec sacerdotes, nec ritus factorum obtinuit. Huius duritiem & implacabilem voluntatem ita significauit Orpheus in hymnis.

ὅς τε πάρος ποτ' ἔστιν ἄνθρωπος, ὃν μή τις ἔτι λυγρὸν

Nec prece, muneribus nec tu placabilis ulli.

- 10 Hanc miris laudibus antiqui sapientes ex culerunt, ut solam portum sedemque tutissimam quietis. Hæc multis corporis morbis nos liberat, hæc tyrannorum crudelitati subtrahit, hæc principibus adæquat, hæc omnibus viris bonis iucundissima accidit, nisi quantum naturæ leges repugnant: neque quisquam est, quin eam lætissimo animo excipiat præter scelerosatos, qui graviora se passuros esse post mortem iam nunc viuentes augurantur & quasi præsentiant. Huius laudæ amplissimum & vberissimum argumentum habuit Alcidas, qui orationem composuit de laudibus Mortis, de qua quoniam nihil mystice dictum ab antiquis video, reliqua quæ de illa dicuntur fabulose prætermittere decreui, & de Somno pertractare.

De Somno.

Cap. XIII.

20

QUOD Somnus ex Erebo Noctæque natus sit, dictum est iam superius; cui præter supradictas Mortem sororem etiam addidit Orpheus. Huc tamen non ab inferis, sed à cælo missum fuisse ad Palinurum scripsit Virg. lib. quinto;

Cum leuis æthereis delapsus Somnus ab astris
Aera dimouit tenebrosam, & dispulit umbras
Te Palinure petens.

- 30 Hunc alatum esse tradiderunt poëtæ, quia celerrime vniuersum terrarum orbem peragraret, & leuissimus ac tacitus inopinantium oculos aggredieretur ut ait Tibullus in secundo Elegiarum;

Postque venit tacitus fuluis circumdatus alis
Somnus, & incerto Somnia nigra pede.

- 40 Illud vero, quod scribitur ab Homero in principio secundi libri Iliadis, non facile intelligo, cur Somnus scilicet à Ioue mittatur ad excitandum Agamemnonem, quo armari iuberet multitudinem; cum sit Somni munus vel magis etiam opprimere somno grauatos, quam excitare. Nisi tamen pro Somno Somnia ibi intelligantur. Hic Somnus facit ut vulnera, ut vincula, ut seruitutem, ut carceres, ut omnia incommoda mortales, dum adest, æquo animo ferant, ut omnium malorum obliuiscantur, ut omnes animi curæ sollicitudinesque recedant, ut ait Euripides in Oreste;

*ἔνθα φησὶ τὸν θεὸν ἰδὼν ὁ Ὀρέστης, ὡς ἰσχυρὸν εἶναι,
εἰς ἡδύμην παραδόντα τὸν δόλπον.
Ἰπνὸς τὸν δὲ δὴ τὰς κοινὰς, ὡς ἂν εὐφρῇ,
καὶ πῖος δὲς ἀχνοῦται ἰσχυρὰ θεῷ.*

Somme ô leuamen dulce, & cœgritudinis
Medela dulcis, ut uenis mi optabilis.
Obliuio malorum, ut apto tempore
Nobis misellis aduenis iucundaque.

Nobis

Hic somnus tanquam atrocissimus publicanus, ut dicere solebat Ariston, dimidium ætatis nostræ ad se rapiturquæ & Lethes frater iure dictus est ab Orpheo, & rerum omnium quies, ut est in hymno in somnum;

Ὁ σὺν ἀνδρῶν καὶ θεῶν παῖς Ὀρφεύῳ, δεικνύς τ' ἀδρυμάτιον.

Λοτρίπρινος κίεσθαι ἰδὼν ἅπαντας ἀνθρώπους.

καὶ σάουσι δ' ἄνθρωποι παραπύθοντες ἵππους

καὶ θανάτου πολέου ἐπ' ἀνδρῶν, φυχὰς ἀναπύθοντες.

Αὐτὸς ἀνιόντων πόλιν ἔφει δ' ἄβυσσος θανάτου.

Somne beatorum Rex, & Rex Somne virorum.

Quem fugiunt curæ, sequitur quem blanda quies; &

Solus habes gravium solamina certa malorum.

Qui mortis formam inducens animalia seruas.

Nam germana tibi cum Lethe pallida Mors est.

sic Ovidius etiam in lib. xi. mutationum;

Somne quies rerum, placidissime Somne Deorum,

Pax animi, quem cura fugit, qui corpora duris

Fessa ministeriis mulces, reparasque labori.

Cuius mira elegantia poeticaque suauitate domum descripsit idem poeta, cui mille filios, vel potius infinitam filiorum multitudinem tribuit, sed tres præcipue nominavit Morpheæ, Icelum, & Phantasum. Est enim Somnus omnium prope rerum naturalium dulcissimus optimus ac utilissimus, si moderatus existat, cui omnia animalia subiiciuntur, quare iure ab Orpheo Rex hominum & Deorum dictus est. Quam misera sit eorum qui ceteris felicissimi videntur condicio, qui summe rerum sunt præfecti, demonstravit Homerus in lib. 2. Iliad. cum omnes Deos & homines dormientes induxerit vno excepto Ioue. Idem poeta lib. 5. ingentibus donis à Iunone sollicitatum Somnum facit, ut Iouem cõsopiret, qui se id facere aliàs aggressum memorat, sed ea causa iratum Iouem ipsum in mare deiecit: quem nisi Nox hominum ac Deorum domitrix seruasset, ad quam confugit, periisset omnino; quare se id nulla ratione ausurum contendit. tanta est regum summorumque Imperatorum felicitas; qui, cum ut Diæ coli videantur, omnium et mortalium sunt miserrimi. Fabulosam Somni ciuitatem, in qua somnia habitare dicebantur, non ineleganter descripsit in libro secundo verarum historiarum Lucianus; qui in amplissima planitie illam sitam esse inquit, circa quam sylva est frequentissimis procerisque arboribus, quæ papauera sunt, altissimæque mandragoræ, atque herbe ibidem complures, quarum succi inducant soporem, quæ florent ubique in illa planitie. Magna vespertilionum copia est huc illuc ad illas arbores volitantium, & noctuarum, & bubonum, & nocturnarum anium; neque vllæ præterea aues ibi esse consueverunt. Fluvius hanc urbem alluit placidissimus Lethe nomine, quem alii Nychtiporum appellant, cuius cursus tacitus est, & oleo persimilis. Nascitur is è duobus fontibus in obscuro & nulli cognito loco scatentibus: quorum alter Pannychiæ, alter Negretus appellatur. Habet hæc ciuitas duas portas, alteram corneam miro quodam artificio constructam, in qua omnia prope expressa sunt, tanquam in pictura, quæ dormientibus vera insomnia occurrunt; alteram ex ebore candidissimo; in qua & ipsa sunt Somnia, sed non expressa, at adumbrata tantum. In hac ciuitate templum est Noctis augustissimum omnium, quod eximia religione colitur. Tum aliud est Apates Dæ, & aliud

T a Alceix

Mythologiae.

Alethiae delubrum, in quibus utrisque & adytum esse inquit & oracula :
 At Somniorum à quibus frequentissimis ciuitas habitatur, nulli eadem est
 forma ; siquidem alia sunt gracilia & parua , & conortis eraribus & gibbo-
 sa & monstrosi similia, alia procera suauisque facie & rubicunda, & aurea, ut
 ita dicam . Alia sunt terribili aspectu, & alata, & videntur assidue aliquam
 calamitatem minitari. Alia sunt regali pompa luxuque induta, quam ciui-
 tatem siquis mortalium ingrediatur, continuo illi sunt obuia domestica
 Somnia, quae blandè venientes excipiunt, atque aliquae semper praedictarum

- 10 modo fidem seruant, quod quidem perraro accidit, (mendax est enim magna
 ex parte illius ciuitatis multitudo & subdola) modo contraria etiam loquun-
 tur, atque in animo excogitauerint. Haecenus de Somno, nunc quae confi-
 cta sint de illo, explicemus. Somnum non autum esse Iouem sopire idcirco
 fingitur, quoniam illi, cui commissa est rerum omnium cura & administra-
 tie, dormire non conuenit, neque diuina natura Somno indiget, ut per illū
 vires recuperet, aut incrementum capiat, cum nullum vel laborem vel incō-
 modum patiatur. Lethenque Somni sororem illa de causa faciunt, quia per
 somnum omnium ærumnarum & malorum obliuiscimur, qui cum ad multa
 animalia eodem tempore veniat & citissimus & alatus fingitur, & Noctis fi-
 lius. Cum enim noctis humor stomachi vapores ad supremas partes corpo-
 ris ascendentes augeat, qui postea facti frigore cerebri frigidiores descendūt
 20 inferius, atque ita gignant somnum, iure optimo Somnus dictus est Noctis fi-
 lius. Ab illo maxime plantarum & animalium omnium fit incrementum,
 quibus per ætatem id licet, quod accidit nocturni humoris beneficio ; cum
 vis diurni caloris interim, tanquam occulta vis fermenti in corporibus la-
 teat, dum nox superueniat. Ex his igitur vaporibus nascuntur plures som-
 niorum formæ pro ciborum, regionum, temporum, impressorum in mente
 negotiorum, ac pro temperamentorum cuiusque varietate ; quæ omnia con-
 sideranda sunt in explicandis somniis. Alii tamen humana, alii diuina esse
 30 somnia contenderunt. Ciuitas autem illa Somniorumque descripta est su-
 perius, propter humorum abundantiam, ex quibus somnia oriuntur, apud
 Oceanum fuisse fingitur, ut patet ex his carminibus ;

*Ἠὲρ δ' ἴσται δ' αἰαντὸς ποταῖ, καὶ Λέων δ' ἀνὴρ παρ,
 καὶ μαρ' ἄλκιος κλέων, καὶ Σόπτος δ' αἰών.
 Oceani fluctus petiere, & Leucada petram,
 Et Solis portas, quæ gens insomnia fertur.*

- 40 Dicuntur esse duæ Somniorum portæ, ut diximus ; atque per corneam ve-
 ra somnia exire, quod ita fictum est, quia sicut ignis in laterna inclusus
 si cornea sit, & subtilis materię, facile lumen transmittit, atque aliquo pa-
 cto videtur ; Ita si corpus hominum fuerit per temperantiam ab omni sordido-
 rum humorum colluione expurgatum, facile anima per id veritatem, &
 spectata sibi diuinitus oblata recipit, quæ somnia & talia sunt. At si crassa fue-
 rint corpora, & multorum ciborum, vel sordidorum & diuturna crapula op-
 plena, tunc ea corpora animam tanquam in laterna cui eburnea sint latera &
 crassioris materię, inclusam, veritatem somniorum intueri non patiun-
 tur ; quod per somni portas Homerus explicauit & Virgilius. Didymus ta-
 men pelliculam primam oculorum corneam habere formam sensit, atque
 visa significare : ebur dentes sunt, qui falsa insomnia edunt ; nam veriora
 cer-

certioraq; sunt visa, quàm audita, & ab aliis relata. ac de somno hætenus, nunc dicamus de Hecate.

De Hecate.

Cap. XV.

AT Hecate quibus è parentibus orta sit, non facile dixerim: siquidem alii ex aliis nam esse tradiderunt. Bacchylides Noctis filiam esse dixit, cum inquit;

Ἡ κατὰ τοῦτο φησὶ Νυκτὸς μεγαλειότητι θεῶν.

Hecate faciferæ Noctis amplæ filia.

10

Musæus Iouis & Asteriæ, Pherecydes Aristæi Pgonis filii: Orpheus in Argonauticis Tartari filiam putavit, quam ita cum Eumenidibus ad sacrificia accedere scripsit;

καὶ δ' ἀνδράγροισι θεῶν

τρεῖς κεφαλὰς ἔδωκε θεὸς ἑνὶ σώματι, ὅτε δακτύλῳ,

κατατρέψαις ἰούσῃ.

Cumq; illis Hecate properans horrenda cucurrit

Cui trinum caput est, genuit quam Tartarus olim.

Hesiodus antiquissimi eius Persæ, qui fuit & Cxi filius, & Asteriæ filiam Hecaten scripsit;

30

Ἡ κατὰ δ' ἄλλοις ἰούσῃ, ὅς ποτε μέγας,

ἔργον' ἐκ μεγάθους φίλῳ καλῶς δαμάσσει.

ἢ δ' ἑρμηνεύσῃ ἰούσῃ τῇ.

Edidit Asteriam pulchram, quam Persea dicunt

Vxorem duxisse domum; quæ mox parit illi

Natam Hecaten.

Quod etiam testatur Ouid. in lib. 7. maioris sui operis in his;

Ibat ad antiquas Hecates Perseidos aras,

Quas nemus umbrorum, secretaq; sylva regebat.

Ex Apollodorus lib. 1. Hanc eandem esse Proserpinam, & Hecaten, & Lunam credidit, quare Lucifera dicta est ab Euripide in Helena;

30

ἢ φασγὲρ' ἔστιν, ὅς ποτε φάσμα' ἔργον.

Lucifera Hecate benigna da Phasmata.

Hanc terribilem aspectu, proceritateque corporis vel ad mensuram dimidii stadii accedere dixerunt: pedesque habuisse ad serpentis formam, cum vultus & aspectus figura proxime ad Gorgonum naturam accederet. Pro coma densissimi dracones & viperæ, aliæ in cincinnorum morem contortæ, atq; sibilantes viscebantur: aliæ collum ipsum amplexabantur, aliæ spargebantur in humeros demissæ, vti testatur Lucianus in Philoseud. Dicta est etiam Brimo à fremitu, quoniam in Apollinem inter venandum, cum illam vitare conaretur, infremuisset: vel aduersus Mercurium potius, vt sensit Isaacius. vocatam autem fuisse Brimo ita testatur Apollonius in libro tertio Argonauticorum;

40

καὶ δὲ φέρον

αὐτὴν ὁπλίσσας ἰούσῃ, καὶ δὲ μεγάλας χεῖρας.

Ὁρμὴν ἰαλόντων ἰούσῃ, ὅς ποτε δακτύλῳ

tum vasa cremavit

Ignibus impositis mistim libamina fundens.

Auxilio